

ההיפופוטמים החביבים והסימפאטיים

מאת: מרים רות

לא אסון ולא צרה פה,
ושום פגע לא קרה פה,
לא תנין הוא, ולא תן —
זהו היפו הקטן... (עמ' 86).

היפו הופו — המפוטם
הם פה צמד-חמד
זוג מבית היפופוטם,
פירמה מפורסמת. (עמ' 87).

ההיפופוטם "יעקב" הופיע ב-1962 ומאז הוא
זוכה באהבתם של ילדים קטנים⁵. היפו יעקב
סבל מבידיות ושקע בעצבותו:

"אך איפה הוא הפו, חברנו הטוב,
זה הפו בן הפו ששמו יעקב?"

ביוזמת הילדים ובעזרת המפקח השמן והטוב
הגיעה מעבר לים פאולה בת הזוג המיועדת
ליעקב:

שני ספרים, שגיבורם הראשי היפופוטם, יצאו
לאור השנה: הספר "היפו תם" מאת חיה שנהב¹
והספר "יותם וההיפופוטם" מאת יעקב שביט².
הבה ונזכיר לכבודם את שושלת ההיפופוטמים
המכובדת שקדמה להם!

סוס-היאור השמן, הצפור צפצפה:
סוס-היאור הטוב, תודה, ציף-ציף-צוף,
הרשה לצפור קטנה תמורת זאת מחרתים
על גבו לרכב. אלמדך לעוף³.

סוס-היאור "השמן והטוב" בשירה של אנדה
עמיר-פינקרפלד מתיידד עם צפור קטנה ומוכן
לעזור לה תמורת סכוי בלתי אפשרי ומגוחך:
"מחרתים אלמדך לעוף".

ה"פירמה המפורסמת" של שלונסקי "היפו-
הופו-הם פוטם" ממשיכים את המסורת:

---

1. חיה שנהב, היפו תם, איורים: ג'ניס שפירא, עם
עובד.

2. יעקב שביט, יותם וההיפופוטם, איורים: רות
צרפתי, יריב-הדר.

3. אנדה עמיר-פינקרפלד, שירי ילדים, איורים:
נחום גוטמן, דביר, תל-אביב, 1934, עמ' 10.

---

4. אברהם שלונסקי, עלילות מיקי-מהו, איורים:
אריה נבון, ספרית פועלים, תל-אביב, 1974.

5. אודרי ברגנר סיפרה וציירה, עברית מאת לאה
גולדברג, הוצאת ספרית פועלים.

"יעקב כבר איננו יושב במים
ומן הברכה יוצאים הפוטיים
יעקב ופאולה החברים —
מחייכים עליזים ומאושרים!"

"טרח! בומס! בומס! טרח!
היפּוֹתֶם רוקד כך.
טרח! בומס! בומס! טרח!
מי זה, מי זה שמח כל-כך?"

ואחרי התפארות הוא מוכן להוסיף: "היפּוֹתֶם הופ תירדדה, גירפה, גירפילה חמודה, מהסלם היא לא פחדה...". היפּוֹתֶם בכל זאת למד משה-הו מהגירפה... למד לאהוב לא רק את עצמו, אלא גם את ידידתו. סיום לבבי — ואפשר ללכת לישון: "השמש שקעה. היפּוֹתֶם הלך לישון בבית שלו. והגירפה הלכה לישון בבית שלה". האיורים אינם משקפים את ההומור התמים, החביב והדק שנסוך על אוירת הסיפור.

האיורים אינם אסתטיים. דמותו של היפּוֹתֶם דוחה בכיעורה ובגסותה. תמונת אלה אינן מסוגלות להעמיק את היחס האוהד והקרוב שהסיפור מעורר... וחבל!

תאמרו: כיצד ניתן לצייר ציורים יפים על ההיפּוֹתֶם המכוער והמגושם? פתחו מהר את הספר השני: "יותם והיפּוֹתֶם" והתבוננו באיורייה המרהיבים של רות צרפתי. כריכת הספר — חלקו הקדמי והאחורי — מהווים שלמות. על רקע עשיר של יער-עד מביט עלינו היפּוֹתֶם סבלני וחייכני כשעל גבו עומד ילד ומחזיק בידו גביע גלידה עצום... הכל מזמין לשמחה, להנאה ומעורר סקרנות. גם "הפרוודור" עד לתחילת הסיפור מגביר את הצפייה: הנה יותם הילד ואחריה הולך היפּוֹתֶם ככלבלב מבוית על רקע של עיר גדולה. בעמוד המכריז על שמו של הספר ההיפּוֹתֶם אוכל גלידה ובעמוד שממול גביע הגלידה עוד יותר גדול... הנה עוד לא קראנו בספר והציורים היפים והמרהיבים כבר גילו לנו שכאן יסופר על ילד אמיץ ושמח ועל היפּוֹתֶם ללכת וטוב. התמונות ממשיכות לספר ביחד עם הטקסט על חיה "מגושמת ומכוערת מאוד", שאיש לא אהב אותה מאז נותקה מאמה

כל ההפּוֹתֶם אנושיים מאד וכך גם אחיהם שזה עתה נולדו. "היפּוֹתֶם" בחור עליו וטוב. בתמימותו הילדית הוא שקוע כולו בבעיותיו וכמעט שאיננו מתפנה לראות את ידידתו הגירפה. היפּוֹתֶם מדבר רק על עצמו: "שלומי חם, שלומי כל-כך, כל-כך חם". הוא מתישב על הספסל ואינו חושב על כך שגם הגירפה זקוקה למקום ישיבה. השיחה קולחת בין השניים. תכונות היפּוֹתֶם ותכונות הגירפה מתבררות לנו מהדושיח המלא מיפנים מפתיעים והומור דק: היפּוֹתֶם חס על עצמו, חוזר ואומר: "נכון שאני מסכן?" הוא יודע גם להתפאר: "תראי איך אני צולל נהדר!" "נכון שאני צולל נהדר?" "נכון שאני שר יפה?" "נכון שאני רוקד יפה?" הגירפה ממעטת בדיבור, עדינה מוכנה להסתכן רק כדי לעזור "לפתוח את הגשם". היפּוֹתֶם אמנם משכן אותה בביתו העגול ונותן לה מחסה בפני הגשם, אך רק אחרי שזו אומרת: "אבל גירפה לא כל-כך אוהבת להרטב". ובינתיים הוא עסוק בהנאותיו: "הוא קפץ שתי קפיצות, הרים את הרגלים, נדנד את הגוף וקרא בקול: "היפּוֹתֶם, היפּוֹתֶם, היפּוֹתֶם כל כך אוהב כל כך אוהב להרטב".

הקטע על שיכונה של הגירפה בביתו העגול של ההיפּוֹתֶם — פחות קצוב ונדמה לי — שאף מיותר ונוטל מעיקרו המתומצת של הסיפור, שמבליטי יפה את ניגודי האופי בין הידידים כשהיפּוֹתֶם מייצג את האגוצנטריות הילדית והגירפה את המסירות והנכונות לעזרה הבורגנית. השוני בין השניים מגיע לשיאו הקיצוני והמצחיק בריקוד השמחה של היפּוֹתֶם. הגירפה מוחאה כפים והיפּוֹתֶם שקוע כולו בשמחתו:

הסיפור השני, העברי, הוא "ביקרה אצלי גי" רפה". מסופר בו על ביקורה של הגי'רפה המ- שנה את סדרי הבית ואורח חייהם של הדיירים. שני הסיפורים מדברים ללבם של ילדים ומר- שימים אותם, לפי שילדים מתרשמים מבעלי- חיים גדולים, מוזרים וחזקים, המעוררים בלבם משאלות כמוסות כמו: הלוואי שהיה לי ידיד חזק וגדול כזה שנשמע לי ומלווה אותי לכל מקום! ומה היה קורה אילו היה לי ידיד כזה באמת? כך דמיין לעצמו גם יותם בספר "יותם וההיפופוטם":

"בלילה חשב יותם על ההפתעה הנהדרת שהלכה אחריו הביתה עד תדר האמבטיה. הוא חשב שכשיתחילו הלימודים ילך עם ההיפופוטם לבית הספר... אהרון יסחוב בשבילו את הילקוט הכבד. אם תצא הכיתה לטיול — ילך אהרון אחר. כשיתעייף יוכל יותם לעלות ולרכב על גבו ובעצם — עוד שנים או שלושה חברים יוכלו לרכב על גבו ואם יצטרכו לחצות נחל או נהר או אגם הרי אהרון ישמש כסירה נהדרת..."

ההיפופוטם המסורבל, הכבד, המוזר — אורח רצוי בספרות הילדים. כל כך גדול — ואיננו טורף וכמה הוא אוכל! "... בהמות והיא רבוצה על אלף הרים, ואלף הרים מגדלים לה כל מיני עשבים מיני מאכל והיא אוכלת. ומהיכן היא שותה? יש אומרים: ראשה על פי הירדן ופיה פתוח כנגדו והירדן שופך לתוך פיה והיא שותה מים; ויש אומרים: כל מה שהירדן מכניס לששה חדשים עושה היא גמיעה אחת"⁷. התאור המוגזם של האגדה הולם את הדימיון הילדי הפועל ב- השפעת המימדים העצומים של בעלי-חיים נדיר

והועברה לגן-החיות, עד אשר פגשה ביותם. ליד השער הופיע יותם וגלידתו בידו. המטפל שכח לנעול את השער. ההיפו יצא, כי תשקה נפשו לטעום מן הגלידה. מכאן מתחילות ההר- פתקאות: פקק תנועה שנגרם על ידי ההיפו, ביקור בבית מגורים ושינויים בסדרי הבית בעקבות הביקור של האורח המוזר, כי "יותם חשב, שההיפופוטם יכול להיות חית-בית נה- דרת". אבא ואמא חשבו אחרת. גם האנשים מגן-החיות לא קבלו את דעתו והיו מוכנים לתת לו חיה אחרת במקום אהרון. יותם נאמן לידידו ואינו רוצה להחליפו בחיה אחרת, הוא דואג שהיפו-אהרון יקבל דלי מלא גלידה יום-יום. הגלידה — פתיון הפלא הטעים — החזירה את ההיפו למקומו, לגן-החיות. ומאותו היום "אהרון מקבל כל יום בצהרים דלי מלא גלידה ובגלל זה כנראה גדל תוך כמה חדשים ההיפופוטם שמשקלו עלה על שלוש טונות — או אפילו יותר". התמונה המסיימת את הסיפור מעידה על אושרו של אהרון.

המוטיבים של הסיפור מזכירים שני סיפורים נוספים, שנכתבו אחד באנגלית ואחד בעברית. הסיפור האנגלי נקרא "האריה המאושר"⁸. מסו- פר בו על האריה המאושר שיוצא מכלובו, אותו שכח המטפל לנעול, כשבכוונתו לבקר את ידי- דיו, המבקרים אותו יום יום. הידידים אינם מבי- נים את כוונותיו הטובות ובורחים בבהלה מפניו. שוטרים ומכבי-אש אינם מצליחים להחזיר את האריה לגן-החיות. רק נער קטן — ידידו האמי- תי — מצליח. אימון הדדי ללא גבול, גילויי אהבה כנים קושרים בין השניים ומחוללים את הפלא: אריה ונער צועדים יחדיו בשדירה אל גן-החיות.

7. סטניסלב ויגודסקי, ביקרה אצלי גי'רפה, צייר: דני קרמן, ספרית פועלים, 1973.
8. ביאליק-רבינצקי, ספר האגדה, דביר, תשל"ג, עמ' תרט"ז מס' רמ"ט.

6. Louise Fatio, *The Happy Lion*, ill. Roger Devoisin, Picture Puffin - Pinguin - Boadley Head, 1955.

זה. הפה הגדול — מאוזן עד אוזן — נראה כמחייך חיוך נצחי וסבלני ושופע טוב-לב של שמנים. מכאן שההיפופוטם נציג חיובי של עולם המכוגרים... אנא! אל תיעלבו: הוא נציגם של ההורים הטובים, שאף הם נראים עצומים בדמ-יונם של הקטנים בתקופת הילדות המוקדמת. ההיפופוטם חביב גם על ילדים בגיל שלפני הקריאה. הם אוהבים להקשיב לסיפור "יעקב" ובהפעילם את דמיונם, אף בוחרים בהיפופוטם כחבר למשחקים. כך למשל זוהר (4.2) יושב ברכיבה על בבה פלסטית מליאה אויר ומתנדנד בהנאה ומזמר את הזמר הבא:

"היפופוטם רוכב על הגל!

אני רוכב על ההיפופוטם —

והוא רוכב על הגלים!

היפופוטם רוכב על הגלים!

שט במים, רוכב על הגלים!

על הגלים!"

פעולת הרכיבה והזמרה מלווים בחיוך רחב ופה ושם בצחקוקים. זוהר איננו מכיר את הסיפורים החדשים על ההיפופוטם... אבל אוהב להקשיב לסיפור "יעקב". הזמרה שלו מעידה, שמצא ביעקב דמות מושכת ואהובה שאפשר "לרכב עליה" ולהשתעשע עמה.

מה נעים להפוך את הגדול, האדיר לקטן, לבן-טיפוחים, לילד, לחיית שעשועים. זה ניתן בדמיונות של המשחק, בחלומות בהקיץ ובסיפור. "לא תנין הוא ולא תן / זהו היפו הקטן". ההיפופוטם של יותם — הוא הבן החביב של אמו בג'ונגל והוא נעשה "ילד טוב" צייתן, שקל לפתותו ולהובילו לכל מקום. גלידה ואהבה ניתנות לו בשפע ממש בהתאם לגודלו — ומה עוד נחוץ להיפופוטם? "היפו תם" אמנם מבוגר למראית עין, אך חשיבתו והתנהגותו תמימים וילדיים: הוא גדול — אך פחדן, מחוסר ישע, מרחם על עצמו ומעסיק את ידידתו בצרותיו, בלי כל יכולת להתעניין בה ובבעיותיה. הגירפה לא רק ידידה נאמנה, היא גם אם טובה וסלחנית, מרחמת ומוכנה לעזרה. התנהגותה של הגירפה מוכתרת בהצלחה: היפו תם מאושר ונדלקים בו זיקי אהבה ראשונים אל הזולת. ההיפופוטם הנדיר, המוזר, העצום והמגושם יכול לייצג הורים וילדים כאחד. בדמיון הילדי הוא דמות שולטת ונשלטת בעת ובעונה אחת ותוך כך ממלא משאלות כמוסות בלתי מודעות. המרחק העצום של ההיפופוטם מהמציאות של יום יום מאפשר הסוואה לבעיות אינטימיות מטרידות. לכן — אפשר להגיד: ההיפופוטמים — "פירמה מפורסמת" — מתקבלים על ידי הילדים בחיוך טוב, בסיפוק ובאהבה.